

Príloha č. 1 k Dodatku č. 9 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. 2. 2015 pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0 a číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1. 9. 2015

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Výkonový štandard – úrovne očakávaných výstupov

Čítanie s porozumením

Žiak vie:

- samostatne, správne a plynulo čítať s porozumením akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie.
- prerozprávať obsah prečítaného vecného alebo umeleckého textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti a s prípadnými individuálnymi obmenami.
- v texte vyhľadať explicitne a implicitne vyjadrené informácie, správne spojiť jednotlivé údaje do komplexnej informácie a identifikovať všetky časti vonkajšej a vnútornej kompozície textu.
- posúdiť výber jazykových prostriedkov, funkčné uplatnenie a štylistické vlastnosti jazykových prostriedkov, výber jazykového štýlu autora, úplnosť textových zložiek.
- sformulovať vlastný názor na prečítaný text, hodnotiť jeho kvalitu, efektivitu a primeranosť, svoje stanovisko obhájiť a ako argumenty, resp. protiargumenty použiť niektoré poznatky získané analýzou textu.

Písanie

Žiak vie:

- samostatne vytvoríť na zadanú alebo voľnú tému kompozične a formálne ucelený text, ktorý spĺňa znaky stanoveného alebo ním vybraného slohového útvaru/žánru a zodpovedajúceho jazykového štýlu.
- prispôbiť lexiku textu cieľu písania a komunikačnej situácii, využíva široký repertoár lexikálnej zásoby a vyhýba sa stereotypnému vyjadrovaniu.
- v rozličných informačných zdrojoch vyhľadať informácie súvisiace s obsahom jeho textu a použiť ich.
- pri transformácii textu z jedného žánru do druhého samostatne využívať svoje vedomosti o jednotlivých žánroch a slohových útvaroch.
- skontrolovať svoj text s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom pri oprave aplikuje nadobudnuté poznatky z pravopisu, lexikológie, morfológie a syntaxe.
- pri prezentácii svojho textu správne artikulovať, intonovať a prispôbovať tempo svojho prejavu poslucháčom.
- zhodnotiť texty vytvorené niekým iným a svoje hodnotenie zdôvodniť.

Hovorenie a počúvanie

Žiak vie:

- sa samostatne a pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii.
- bez prípravy začať a ukončiť komunikáciu, pričom zosúladuje výber jazykových prostriedkov s cieľom komunikácie.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

- vo vlastných ústnych prejavoch dodržiavať správnu výslovnosť, plynulo a zrozumiteľne artikulovať, uplatňovať primeranú silu hlasu, primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku, zaujímať spoločensky vhodný postoj a vzdialenosť s komunikujúcim.
- správne a spoločensky vhodne sformulovať otázky a zistiť, či poslucháči porozumeli prejavu.
- analyzovať a zhodnotiť kvalitu ústneho prejavu iných z hľadiska obsahu, jazykovej správnosti a spoločenského tónu a reagovať naň spoločensky vhodným spôsobom.

Zvuková rovina a pravopis

Žiak vie:

- vysvetliť význam štandardizovaných pojmov v rozsahu obsahového štandardu, určiť ich v texte, zdôvodniť a vo svojich prejavoch správne uplatniť.
- vysvetliť a aplikovať pravidlá spodobovania.
- vyjadriť formálnu stránku textu hlasovými prostriedkami – prestávka, sila hlasu, dôraz, melódia vety.
- vysvetliť a správne uplatňovať zásady výslovnosti slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v domácich a cudzích slovách.
- uplatňovať pravidlá písania priamej reči, pomlčky a spojovníka.

Lexikálna rovina

Žiak vie:

- vysvetliť význam štandardizovaných pojmov v rozsahu obsahového štandardu, určiť ich v texte a svoje tvrdenie zdôvodniť.
- rozlíšiť jednovýznamové a viacvýznamové slová a použiť ich vo vlastnom texte.
- vysvetliť funkciu synonym.
- analyzovať text po lexikálnej stránke a vysvetliť štylistický význam jazykových prostriedkov v texte.
  - rozlíšiť spisovné a nespisovné slová, neutrálne a citovo zafarbené slová, domáce a cudzie slová, zastarané a nové slová v danom texte a vysvetliť ich štylistickú funkciu.
- na základe kontextu alebo pri jazykovej a štylistickej analýze textu odhadnúť význam lexikálnych jednotiek.
- rozlišovať spôsoby obohacovania lexikálnej zásoby a zásady tvorenia slov a identifikovať ich v texte.
  - určiť v slove slovotvorný základ, predponu a príponu a vysvetliť ich využitie na zmenu lexikálneho významu.
  - priradiť základové slovo k odvodenému slovu a naopak.
  - vyhľadať v texte slová, ktoré vznikli skladaním a určiť slová, z ktorých vznikli.
  - vysvetliť pojem skratka, vytvoriť ju a správne použiť v texte.
  - vyhľadať, rozlíšiť, určiť druh, vysvetliť lexikálny význam a funkciu ustálených slovných spojení (prísloví, porekadiel, pranostík a prirovnaní) a nepriamych pomenovaní v danom texte.

Morfologická rovina

Žiak vie:

- vysvetliť význam štandardizovaných pojmov v rozsahu obsahového štandardu, určiť ich v texte a svoje tvrdenie zdôvodniť.
- určiť slovné druhy a gramatické kategórie v rozsahu obsahového štandardu, svoje tvrdenie zdôvodniť, tvoriť správne tvary slov a vedome ich používať vo vlastných ústnych a písomných prejavoch.
- určiť v rámci daného textu slovnodruhovou príslušnosť slov, ktoré môžu patriť k viacerým slovným druhom.
  - **podstatné mená:** aplikovať vedomosti o skloňovaní podstatných mien; identifikovať pomnožné podstatné mená, určiť ich rod a vysvetliť ich funkciu v texte; identifikovať a vysvetliť význam konkrétnych a abstraktných podstatných mien v texte; vyhľadať zvieracie a neživotné podstatné mená mužského rodu zakončené na -r, -l v danom texte, použiť ich v správnom tvare a vysvetliť ich pravopis; identifikovať v texte nesklonné cudzie podstatné mená, vysvetliť ich význam a overiť si ho v jazykovedných príručkách; vysvetliť princípy skloňovania podstatného mena pani a v správnom tvare ho použiť v texte.
  - **prídavné mená:** aplikovať vedomosti o skloňovaní prídavných mien; identifikovať druhové privlastňovacie prídavné mená v danom texte, určiť vzory páví, matkin/otcov; vysvetliť funkciu stupňovania prídavných mien v texte.
  - **zámená:** identifikovať v texte zámená v rôznych tvaroch, určiť ich základný tvar a gramatické kategórie zámen; rozlíšiť jednotlivé typy zámen (osobné, opytovacie, ukazovacie); vysvetliť štylistickú funkciu zámen.
  - **číslovky:** rozlíšiť základné a radové číslovky, aplikovať vedomosti o ich skloňovaní a dodržiavať ich pravopis; vysvetliť a identifikovať určité a neurčité číslovky v danom texte, určiť ich gramatické kategórie a svoje tvrdenie zdôvodniť; identifikovať násobné číslovky a vysvetliť ich funkciu v texte; správne.
  - **slovesá:** posúdiť správnosť použitia slovesných časov v texte vzhľadom na časovú postupnosť; aplikovať znalosti o časovaní slovesa byť; vyhľadať zvrtné, nezvrtné, plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá a vysvetliť ich funkciu v danom texte; identifikovať jednoduchý a zložený tvar slovies v danom texte; určiť oznamovací a podmieňovací spôsob na prísudkoch v danom texte a svoje tvrdenie zdôvodniť; identifikovať dokonavý a nedokonavý vid slovies a vysvetliť jeho funkciu v texte; správne uplatňovať vykanie.
  - **neohybné slovné druhy:** identifikovať a rozlíšiť príslovky (miesta, času, spôsobu a príčiny), spojky, predložky a citoslovčia v danom texte; vysvetliť pojem vokalizácia predložiek a určiť ju v danom texte; vysvetliť štylistickú funkciu častíc a stupňovania prísloviek v texte; identifikovať slovnodruhové rozdiely a odôvodniť ich.

Syntaktická rovina

Žiak vie:

- vysvetliť význam štandardizovaných pojmov v rozsahu obsahového štandardu, určiť ich v texte a svoje tvrdenie zdôvodniť.
- vyhľadať a rozlíšiť na základe analýzy jednotlivé typy viet (jednoduchá veta holá, jednoduchá veta rozvitá, jednoduchá veta rozvitá s viacnásobným vetným členom, jednoduché súvetie) s rôznou modalitou.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

- vyhľadať vety s rôznou modalitou a odôvodniť ich použitie vzhľadom na žáner a obsah textu.
- rozlíšiť a vyhľadať dvojčlenné a jednočlenné vety v danom texte, posúdiť správnosť ich použitia vzhľadom na žáner a obsah textu.
- určiť v jednoduchých vetách hlavné a vedľajšie vetné členy a zdôvodniť ich funkciu.
- vyhľadať sklady, v ktorých sa realizuje zhoda medzi zhodným prívlastkom a podstatným menom.
- určiť prisudzovací sklad vo vete s vyjadreným/nevyjadreným podmetom a so slovesným/slovesno-menným/neslovesným prísudkom.
- vyhľadať príklady na zápor vo vete a transformovať kladné vety na záporné.
- samostatne tvoriť jednoduché vety a jednoduché súvetia s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka/intonáciu.
- uplatniť v texte vsuvku, prístavok, oslovenie, pozdrav a použiť správnu interpunkciu.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- *hlasné a tiché čítanie s porozumením*: súvislé a nesúvislé texty; umelecké a vecné texty
- *informačné čítanie, analytické čítanie a hodnotiace čítanie*: analýza deja a vyvodenie pointy na základe explicitných a implicitných informácií v umeleckom texte; identifikácia odlišných, resp. spoločných znakov slohových útvarov/žánrov

Písanie

- *tvorba vlastných textov* na základe poznatkov o jazyku, slohových útvaroch a žánroch: pohľadnica, rozprávanie s prvkami opisu, rozprávanie s využitím priamej reči, opis predmetu, ilustrácie/obrázka, osoby, pracovného postupu, statický opis, dynamický opis, umelecký opis, odborný opis, charakteristika, výklad, úvaha, slávnostný prejav, slávnostný príhovor (prívet), životopis, prihláška, úradný list, úradný/štruktúrovaný životopis, plagát, interview
- *výber údajov z textu* a ich usporiadanie do tabuľky (*názov, hlavička, riadok, stĺpec*) a grafu
- *osnova a koncept* pripravovaného textu
- *tvorba projektu* na zadanú alebo voľnú tému, správa o riešení projektu
- *vyjadrenie postoja* k prečítanému textu (*argument, protiargument, dokazovanie, dôkaz*)

Hovorenie a počúvanie

- *komunikačná situácia*, vyjadrenie postoja k obsahu komunikácie (*argument, protiargument, dokazovanie, dôkaz*); odosielateľ/vysielateľ, prijímateľ, efektívna komunikácia, asertívna komunikácia
- *tvorba vlastných prejavov* na základe poznatkov o jazyku, slohových útvaroch a žánroch: opis – statický opis, dynamický opis, umelecký opis, charakteristika; odborný opis; jednoduché rozprávanie so zachovaním logickej a časovej postupnosti, slávnostný prejav, slávnostný príhovor (prívet)
- *prezentácia projektu*

- *komunikačné normy a zásady kultivovaného prejavu* (artikulácia, sila hlasu)
- *mimojazykové prostriedky* (mimika, gestikulácia, postoj)

Zvuková rovina a pravopis

splývavá/viazaná výslovnosť; výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách; prestávka, sila hlasu, tempo; hlavný slovný prízvuk; dôraz; priama reč, uvádzacia veta; pravopis; vsuvka, oslovenie; prístavok; spojovník, pomlčka; interpunkčné znamienka

Lexikálna rovina

slovná zásoba: systematizácia; spisovný jazyk – nárečia; spisovné slová – nespisovné slová: slangové slová, nárečové slová; odborné slová; neutrálne slová – citovo zafarbené (expresívne) slová; domáce slová – slová cudzieho pôvodu; nové slová – zastarané slová, historizmy, archaizmy
jednovýznamové a viacvýznamové slová

slovníky: výkladový, cudzích slov

spôsoby obohacovania slovné zásoby: tvorenie slov – tvorenie slov odvodzovaním (prípona, slovotvorný základ, základové slovo, odvodené slovo), tvorenie slov skladaním (zložené slová); preberanie slov; skratky; nepriame pomenovania (metafora); jednoslovné a viacslovné pomenovania, ustálené slovné spojenie – frazeologizmus, príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie, združené pomenovanie

Morfologická rovina

ohybné slovné druhy, neohybné slovné druhy

podstatné mená: konkrétne a abstraktné, životné – neživotné, pád (vokatív), vzor (chlap, hrdina, dub stroj, žena, ulica, dlaň, kosť, mesto, srdce, vysvedčenie, dievča), pomnožné podstatné mená (rod pomnožných podstatných mien); podstatné mená mužského rodu (zvieracie, neživotné zakončené na -r, -l), cudzie nesklonné podstatné mená, skloňovanie podstatného mena pani

prídavné mená: akostné, vzťahové, stupňovanie, prívlastňovacie, prívlastňovacie druhové, vzor (pekný cudzí, páví, matkin, otcov)

zámená: skloňovanie, základný tvar, rod, číslo, pád, delenie zámen (opytovacie, ukazovacie)

číslovky: skloňovanie, rod, číslo, pád, delenie čísloviek (určité, neurčité, násobné)

slovesá: zvrätané, nezvrätané, plnovýznamové, neplnovýznamové, jednoduchý a zložený tvar, spôsob (oznamovací, rozkazovací, podmieňovací), vid (dokonavý, nedokonavý)

príslovky: druhy prísloviek (miesta, času, spôsobu, príčiny), stupňovanie

predložky: väzba s pádom, vokalizácia

spojky; častice; citoslovčia

Syntaktická rovina

hlavné vetné členy: podmet (vyjadrený, nevyjadrený), prísudok (slovesný, neslovesný, slovesno-menný), vetný základ

vedľajšie vetné členy: predmet, príslovkové určenie (miesta, času, spôsobu, príčiny), prívlastok (zhodný, nezhdný), prístavok; zhoda

vetné sklady: prisudzovací

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

veta: jednoduchá veta (holá, rozvitá, rozvitá s viacnásobným vetným členom), jednočlenná veta (slovesná, neslovesná), dvojčlenná veta (úplná, neúplná)
súvetie: jednoduché súvetie
interpunkcia; zápor v slovenčine; súdržnosť textu
slovosled

Sloh

rozprávanie s prvkami opisu, rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); opis (pracovného postupu, statický opis, dynamický opis, umelecký opis, odborný opis, charakteristika)
vnútorná kompozícia: úvod, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie
rétorika: artikulácia, sila hlasu, gestikulácia, mimika, postoj
hlavná myšlienka, téma, pointa
cielený rozhovor (interview), prihláška, úradný list, úradný/štruktúrovaný životopis, slávnostný príhovor (prívet), slávnostný prejav
jazykové štýly: náučný štýl, administratívny štýl, publicistický štýl, rečnícky štýl, hovorový štýl, umelecký štýl
slohové postupy: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha, výklad
diskusia, debata, argument, dokazovanie, protiargument; projekt
odosielateľ/vysielateľ, prijímateľ; komunikačná situácia, efektívna komunikácia, asertívna komunikácia; dialóg
tabuľka: názov, hlavička, riadok, stĺpec; graf

Jazykoveda a národný jazyk

národný jazyk: spisovný jazyk, nárečia
jazykoveda: náuka o zvukovej rovine jazyka, náuka o významovej/lexikálnej rovine jazyka, náuka o tvarovej/morfologickej rovine jazyka, náuka o skladobnej/syntaktickej rovine jazyka

LITERÁRNA ZLOŽKA

Výkonový štandard – úrovne očakávaných výstupov

Žiak vie:

- plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní dodržiava správnu výslovnosť a správne uplatňuje suprasegmentálne javy.
- ucelene reprodukovat' prečítaný text so zachovaním časovej a logickej postupnosti.
- vysvetliť význam štandardizovaných pojmov v rozsahu obsahového štandardu, určiť ich v texte, vysvetliť vzťahy medzi nimi a svoje tvrdenie zdôvodniť.
- vyhľadať v literárnom diele hlavné a vedľajšie postavy, charakterizovať ich z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi.
- uskutočniť štylistickú a kompozičnú analýzu literárneho textu v rozsahu obsahového štandardu a zaradiť známe dielo do príslušného literárneho druhu a žánru.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

- na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a analýzy posúdiť hodnoty a významy obsiahnuté v diele, zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj a svoje stanovisko podoprieť argumentmi.
- transformovať literárny text a vytvoriť vlastný umelecký text na základe osvojených vedomostí o literárnych druhoch a žánroch.
- vysvetliť rozdiely medzi rozprávkou ako literárnym žánrom a filmovou/televíznou rozprávkou.
- vysvetliť rozdiely medzi ľudovou povestou a autorskou povestou.
- vyhľadať reálne a fantastické prvky v legende a vysvetliť rozdiely medzi povestou a legendou.
- vysvetliť pojem bájka a vyvodíť z nej mravné ponaučenie.
- vysvetliť na konkrétnej ukážke podstatu nonsensu.
- vysvetliť podstatu humoru v anekdote z hľadiska deja, charakteristiky postavy a štýlu.
- určiť text ako aforizmus a svoje tvrdenie odôvodniť.
- vysvetliť funkciu herca a režiséra pri realizácii dramatického diela.
- na základe analýzy odlíšiť náučný text od umeleckého textu a svoj názor odôvodniť.

Obsahový štandard

Čítanie

- *hlasné a tiché čítanie*: súvislé a nesúvislé texty; umelecké a vecné texty
- *informačné čítanie*: získavanie informácií, *klúčové slová*, *hlavná myšlienka*
- *analytické čítanie a hodnotiace čítanie*

Praktické činnosti s literárnym textom

- *prednes* básne s rešpektovaním rytmickej usporiadanej básnického textu
- *výrazné čítanie* prehovorov jednotlivých postáv dramatického textu v súlade s ich charakterom
- *reprodukcia* prečítaného literárneho textu/audiovizuálneho diela
- *dejová osnova* literárnej/rozhlasovej rozprávky
- *analýza literárneho textu* z hľadiska témy, kompozície, štylizácie a metriky
- *dramatizácia prozaického textu, transformovať spôsoby rozprávania* – z ja-rozprávania do on-rozprávania (a naopak)
- *tvorba krátkeho umeleckého alebo náučného textu*: krátky text s prvkami nonsensu; vtipný príbeh (na základe znalosti o anekdote); príbeh (s uplatnením fáz vnútornej kompozície a znakov vonkajšej kompozície); jednoduchý scenár pre rozhlasovú podobu rozprávky; jednoduchý básnický text (uplatníť striedavý alebo združený rým); dramatický text

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

Literárne žánre

báseň; pieseň – populárna pieseň; rozprávka – televízna rozprávka, filmová rozprávka; modlitba; balada; bájka; báj; legenda; poviedka; anekdota; príslovie; porekadlo; pranostika; román – detektívny román, dobrodružný román, biografický román, historický román, dievčenský román, román vo forme denníka; povesť – ľudová povesť, autorská povesť; aforizmus; tragédia, komédia, činohra; rozhlasová hra

Literárne druhy

lyrika – prírodná lyrika, lúboštná lyrika, spoločenská lyrika, reflexívna lyrika; epika; dráma

Štruktúra diela

téma, rozprávač – ja-rozprávanie, on-rozprávanie; kompozícia literárneho diela – vonkajšia kompozícia literárneho diela (dejstvo), vnútorná kompozícia (úvod, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie)

Štylizácia textu

dialóg, monológ; personifikácia/zosobnenie; metafora; epiteton; básnická otázka; nonsens

Metrika

rým – združený, striedavý, obkročný, prerývaný; verš, voľný verš; rytmus; refrén

Základné literárne pojmy

herec, režisér, scenárista, dramaturg, scenár; náučná literatúra, encyklopédia; dobrodružná literatúra; literatúra faktu, vedecko-fantastická literatúra, vedecko-populárna literatúra; humor

SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA

Výkonový štandard

I. Komunikácia a sloh (počúvanie s porozumením, hovorenie, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

Žiak

- dokáže globálne pochopiť podstatu autentických slovenských rozhovorov, kratších súvislých prejavov a súvislé texty s menším počtom neznámych slov prednášané učiteľom, resp. vypočuté zo zvukovej nahrávky.
- pochopí rečový zámer partnera v bežných komunikačných situáciách.
- dokáže nadviazať komunikáciu s osobami hovoriacimi po slovensky.
- vie začať, rozvíjať a ukončiť rozhovor v bežných komunikačných situáciách.
- dokáže jednoducho, pomocou krátkych viet komunikovať v rámci komunikačných tém.
- vie jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť a kultivovaným spôsobom obhájiť svoj názor na určitú tému.
- vie používať jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie (primerane gestikuluje, používa vhodnú mimiku, dodržiava vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii).
- vie samostatne, správne a plynule čítať s porozumením veku primerané texty.
- dokáže v texte vyhľadať a určiť kľúčové slová a základné informácie.
- dokáže identifikovať v texte hlavnú myšlienku.
- dokáže rozlíšiť základné a rozširujúce informácie z prečítaných a vypočutých textov.
- dokáže zachytiť špecifické informácie z prečítaných a vypočutých textov.
- vie vyhľadať v umeleckom i vecnom texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiada ich podľa významu a dôležitosti.
- dokáže tvoriť rôzne druhy viet podľa obsahu a podľa zámeru hovoriaceho.
- vie členiť slohový útvar na úvod, jadro a záver a písomný prejav na odseky.
- vie logicky usporiadať myšlienky a členiť texty na menšie významové celky.
- dokáže po príprave tvoriť krátky text (jednoduchý opis predmetu, opis osoby, opis pracovného postupu, výsledok pozorovania, opis na základe exkurzie) na danú tému v rámci komunikačných tém s využitím osvojenej slovnej zásoby.
- po príprave dokáže použiť dané slová, slovné spojenia a ustálené slovné spojenia vo svojom prejave.
- svoju výpoveď vie usporiadať podľa logickej a časovej postupnosti.
- po príprave dokáže prerozprávať prečítané a vypočuté veku primerané texty so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti.
- vie samostatne odpovedať na otázky a utvoriť otázky k prečítaným textom.
- po príprave vie stručne vyrozprávať svoj zážitok a jednoduchý príbeh, stručne referovať o učive z vyučovacích predmetov, ktoré si už osvojil v maďarskom jazyku.
- pri písaní vie aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortografie.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

- formou tichého čítania dokáže skontrolovať svoj text s cieľom identifikovať a opraviť chyby, pričom pri oprave aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie a syntaxe.
- na základe východiskového textu vie vytvoriť a zahrať dialógy a situačné hry na prebrané komunikačné témy.
- po príprave reprodukuje prečítané a vypočuté texty z učebnice.

II. Jazyková komunikácia

Žiak

- vie aplikovať osvojené lexikálne jednotky, štylizovať vety a vetné konštrukcie podľa modelov.
- vie samostatne pracovať so slovníkmi, príručkami, lexikónmi, s encyklopédiami a s elektronickým slovníkom na webovom sídle www.slovník.juls.savba.sk.
- na základe poznatkov z maďarského jazyka pozná rozvrstvenie slovnej zásoby a funkčne ho využíva v rámci komunikačných tém.
- vie aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortoepie, ortografie, lexikológie, morfológie, syntaxe s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.

III. Literárna komunikácia

Žiak

- vie plynule a výrazne čítať s porozumením veku primerané literárne texty so správnou intonáciou a výslovnosťou.
- globálne porozumie veku primeraným prečítaným a vypočutým súvislým textom a kratším literárnym ukážkam s menším počtom neznámych slov.
- dokáže využívať poznatky a zručnosti získané na hodinách maďarskej literatúry pri práci so slovenským literárnym textom.
- vie vyhľadať a určiť v texte kľúčové slová a základné informácie.
- dokáže odpovedať na otázky na základe prečítaného úryvku.
- dokáže rozlíšiť podstatné informácie od menej podstatných.
- dokáže zaujať stanovisko k prečítanému textu a k postavám v literárnych ukážkach.
- po príprave vie napísať stručnú osnovu prečítaného literárneho textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti.
- dokáže vyjadriť na základe subjektívnych pocitov svoj čitateľský dojem z prečítaného textu.
- dokáže hodnotiť správanie postáv na základe všeobecne platných morálnych hodnôt.
- vie jednoducho charakterizovať ľudské vzťahy, osudy a postavy v literárnych ukážkach.
- po príprave dokáže prerozprávať obsah prečítaného literárneho textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti.
- dokáže vyhľadať výrazové prostriedky v literárnych textoch.
- vie aplikovať osvojené pojmy pri práci s literárnym textom.
- dokáže vyhľadať verš, strofu, refrén, rým, zdobneniny, prirovnanie, básnický prívlastok, zosobnenie a opakovanie slov v básni.
- pozná najfrekvencovanejšie ľudové piesne, príslovia, porekadlá a pranostiky.

Obsahový štandard

Poznámka: Zložky komunikácia a sloh a jazyková komunikácia sa vo výučbe neoddeľujú, spolu vytvárajú integrovaný blok komunikácie, ktorého hlavnými piliermi sú komunikačné témy, pojmové okruhy a rečovo-komunikačné zámery. Na ne nadväzujú jazykové prostriedky.

I. Komunikácia a sloh (počúvanie s porozumením, hovorenie, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Rečovo-komunikačné zámery

- *nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky* v spoločenskom styku a pri práci. Pozdravy, odpoveď na pozdrav, oslovenia, rozlúčenie, zoznamovanie, predstavovanie, prosba, poďakovanie, ospravednenie. Informovať sa a informovať o telesnom a o duševnom stave, slušne reagovať na otázky, pozvanie – poďakovanie; akceptovať a odmietnuť pozvánku, vyjadriť pochopenie, záujem/nezáujem.
- *oznámenie a vyjadrenie stanoviska:* vyjadriť vlastnú mienku, názor, stanovisko, vyjadriť vďaku a pochvalu, vyjadriť presvedčenie, vedomosť, informovanosť. Vyjadriť ochotu/neochotu, istotu/neistotu, pochybnosť, vlastnú mienku, zámer; vyjadriť, že sa niečo páči/nepáči, že komunikujúca osoba má/nemá rada niekoho alebo niečo, vyjadriť presvedčenie, uvažovanie, vedomosť, informovanosť, prekvapenie. Vyjadriť súhlas a nesúhlas, schválenie/neschválenie niečoho, zaujať stanovisko k niečomu, zdôvodniť mienku a stanovisko.
- *vyjadrenie vôle, duševných pocitov a nálady:* požiadať o zopakovanie výpovede, vyjadriť prosbu, želanie, návrhy, podnety, upozornenie, príkaz a zákaz, požiadať o pomoc, vyjadriť radosť, spokojnosť, nespokojnosť, ľútosť, prekvapenie, smútok a žiaľ, sklamanie, zlosť. Vyjadriť požiadavku, objednávku, inštrukcie, pokyny, ponuky, upozornenie, príkazy, zákazy so zdôvodnením. Vyjadriť sympatie, antipatie, pohoršenie.
- *opis voľakoho alebo voľačoho:* jednoduchý opis osoby, predmetu a veci, stručný opis problému, jednoduchý opis prostredia a prírody.

2. Pojmové okruhy

- *vyjadrenie existencie*
- *vyjadrenie vlastníctva a vlastníka* s dôrazom na praktické používanie správnych tvarov prívlastňovacích zámen
- *vyjadrenie priestorových vzťahov:* miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť
- *vyjadrenie časových vzťahov:* dĺžka trvania, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta, časová postupnosť dejov, rýchlosť, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti
- *vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov:* postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchu, farba, vek, hmota/látka/materiál, chute, pachy, vône, spôsob vykonávania činnosti
- *vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov:* počet, množstvo, poradie, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery
- *vyjadrenie logických vzťahov:* priradenosť, podradenosť, stupňovanie, odporovanie, vylučovanie, príčina a dôsledok, účel a prostriedok, podmienka
- *vyjadrenie modalít:* potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru
- *vyjadrenie uvažovania, znalosti, informovanosti, prekvapenia*

- *jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie*: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, slovesá, príslovky, citoslovčia, častice, spojky, opakovanie slov, synonymá, oslovenie, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela

3. Čítanie

- hlasné a tiché plynulé čítanie s porozumením. Výrazné čítanie a predčítanie
- samostatné čítanie s porozumením veku primeraných informačných textov (verejné nápisy, oznamy, listy, návody, tlačivá, dotazníky, cestovný poriadok, jedálny lístok, kultúrny program, programy kín, rozhlasu a televízie, orientačné mapky miest, turistické orientačné tabule, reklamy, pútače a pod.)
- orientácia v jednoduchých veku primeraných informačných textoch, novinách a v časopisoch, vyhľadanie článku alebo základných informácií, ktoré sú pre žiaka zaujímavé, potrebné alebo dôležité
- vyhľadávanie kľúčových slov a základných informácií v texte
- globálne porozumenie prečítaným veku primeraným textom, vzťahom a súvislostiam v nich
- samostatné čítanie s porozumením článkov záujmového charakteru vo veku primeraných časopisoch a v magazínoch
- vyhľadávanie informácií v slovníkoch, príručkách, encyklopédiách a v lexikónoch

4. Tvorba dialógov a súvislých ústnych a písomných prejavov

Štylizácia a kompozícia

Osnova zážitkovo-dejových prejavov, spájanie tematických jednotiek prejavu do vyšších celkov. Členenie textov na logické celky, tvorenie vhodných nadpisov vyčleneným celkom.

Jednoduchý odborný opis.

Zostavovanie osnovy ústnych a písomných prejavov.

Tvorenie viet (kladné, záporné, oznamovacie, opytovacie, želacie rozkazovacie, zvolacie vety).

Pretváranie viet podľa obsahu a situácie, opytovacie, záporné, rozkazovacie vety.

Priama a nepriama reč pri tvorbe súvislých prejavov. Priama reč, uvádzacia veta. Interpunkcia v priamej reči – porovnanie s maďarským jazykom.

Pretváranie priamej reči na nepriamu reč a nepriamej reči na priamu reč.

Ústne a písomné formy súkromnej a verejnej komunikácie

Rozličné pozdravy a oslovenia, prosby a želania, vyžiadanie a podávanie informácií, poďakovanie, privítanie a rozlúčenie, ospravedlnenie, spoločenské rozhovory (napr. pri cestovaní, pri nákupoch, v službách), telefonovanie, blahoželanie, vyslovenie sústrasti (primerané jazykovej úrovni a veku žiakov).

Oznámenie a správa o živote v škole a mimo školy, stručné informácie a oznamy formou SMS a e-mailu.

Riešenie veku primeraných štandardných komunikačných situácií – tvorba dialógov: v meste/v mieste bydliska; na pošte, na stanici a v dopravnom prostriedku, v obchode, v nákupnom centre; v zdravotníckom, kultúrnom a v športovom zariadení, v zariadeniach služieb pre obyvateľstvo, v stravovacom zariadení.

Náučné prejavy

Štruktúra textov náučného charakteru v učebnici.

Reprodukcia opisov a primeraných výkladov (z učebnice a z časopisov).

Podľa modelových textov v učebnici tvorenie primeraných opisov a vysvetlení (z oblasti dejepisu, geografie a z iných vyučovacích predmetov).

Opis pracovného postupu, opis pozorovania, jednoduchý odborný opis.

Zážitkovo-dejové prejavy

Reprodukcia veku primeraných textov. Voľná a stručná reprodukcia, reprodukcia s využitím priamej reči a s pretváraním priamej reči, reprodukcia s rozvíjaním tvorivej fantázie.

Reprodukcia spojená s opisom prírody a situácie.

Rozprávanie. Vyrozprávanie zážitku, príbehu s dejovým napätím, spojené s opisom prostredia a situácie, rozprávanie na základe tvorivej fantázie. Dejové napätie. Jazykové prostriedky rozprávania. Oživenie rozprávania priamou rečou.

Opis hry, osoby, predmetu, prírody, prostredia. Porovnávanie pri opise.

Interview.

Hodnotiace prejavy

Vonkajšia a vnútorná charakteristika. Charakteristika priateľa, členov rodiny. Charakteristika osoby na základe jej činností.

Administratívne a reklamné prejavy

Prihláška, pozvánka, plán a program výletu, objednávka, štruktúrovaný životopis, vyplňanie rozličných tlačív a dotazníkov, plagát, reklama, informačné tabule, nápisy na verejných priestranstvách, brožúry, reklamný materiál, vtipy, komiksy.

5. Komunikačné témy

Rodina a spoločnosť

život v rodine, širšie príbuzenské vzťahy, konflikty a ich riešenie, udalosti v rodine, spolunažívanie viacerých generácií, riešenie problémov a vyrovnávanie sa s nimi. Priateľstvo, prvý flirt. Činnosť v rôznych organizáciách (miestna mládežnícka organizácia), kluboch a v domoch pre deti a mládež. Verejnoprospešná práca. Vzťah k priateľom, rovesníkom, dospelým a k starším.

Domov a bývanie

domácnosť, životné podmienky, byt/dom, vybavenie domácnosti, domov a jeho okolie.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

Vzdelávanie a práca

škola a jej zariadenie, špeciálne učebne, laboratóriá, vyučovacie predmety, záujmová činnosť, život v škole, žiacky parlament. Telocvičňa, školská jedáleň, stravovanie v školskej jedálni. Rôzne predmetové súťaže a olympiády žiakov. Možnosti ďalšieho štúdia a zamestnania, príprava na budúce povolanie. Získavanie základného, stredoškolského a vysokoškolského vzdelania v SR. Voľba povolania. Pracovné činnosti a profesie. Nové a zaujímavé profesie. Pracovné príležitosti.

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie

starostlivosť o zdravie, časti tela, osobná hygiena, telesná kultúra. Stravovací režim. Kultúra stravovania a stolovania pri rozličných sviatkoch a oslavách. Prvá pomoc, domáca lekárnička. Lekárska a záchranná služba, choroby a úrazy. V nemocnici, na poliklinike. Lekáreň, lieky, liečivé byliny. Zdravý spôsob života. Škodlivý vplyv alkoholu, drog a fajčenia.

Obchod a služby

nákupy v obchode, v nákupných centrách, v tržnici, v butikoch. V reštaurácii, u obuvníka, opravára hodín a hodinek, u holiča a kaderničky, v kvetinárstve. Nákupy v predajni fotoaparátov, v klenotníctve. Merné jednotky a ceny. Sieť služieb v mieste bydliska. V reštaurácii, u obuvníka, opravára hodín a hodinek, v kvetinárstve. Nákupy v predajni fotoaparátov, v klenotníctve. Centrá krásy a zdravia (kaderníctvo, kozmetika, fitness, wellness). Druhy a spôsoby nákupu a platenia. Hotely a hotelové služby. Kultúra nakupovania. Stravovacie zariadenia.

Doprava a cestovanie

dopravné prostriedky – ich výhody a nevýhody, mestská doprava, dopravné predpisy pre chodcov. Doprava, cestovanie a životné prostredie. Cestovanie po vlasti a do zahraničia. Oblúbené výletné miesta doma a v zahraničí. Orientácia podľa mapy a plánu mesta. Bezpečnosť pri cestovaní. V informačnej kancelárii na železničnej a na autobusovej stanici. Cestovný poriadok.

Voľný čas a záľuby

kultúra, šport, záľuby. Činnosti v rôznych kluboch, v centrách voľného času. Počítač, tablet, internet, mobilný telefón. Efektívne využívanie voľného času. Tanečná škola, venček. Na tanečnom večierku. Kniha, televízia, rozhlas, video, CD, DVD. Rozhlas, televízia, internet. Návšteva knižnice, kina, divadla, koncertu, výstavy, múzea. Prázdniny. Na futbalovom zápase. Hádzaná, basketbal. Iné druhy športu: napríklad jazda na koni, karate, džudo, snoubording a pod. Sledovanie významných svetových šampionátov v televízii: olympijské hry, majstrovstvá sveta a Európy v letných a zimných športových hrách. Plavecký a lyžiarsky výcvik. Turistika, výlety, táborenie. Oblúbení špičkoví športovci a olympionici. Jazda na bicykli, dopravné predpisy pre chodcov a cyklistov.

Človek a príroda

počasie, predpoveď počasia. Domáce, poľné a lesné zvieratá. Zvieratá ďalekých krajín. Naše lesy. Národné parky, chránené oblasti a prírodné rezervácie. Ochrana prírody a životného prostredia. Kvety a rastliny okolo nás. Pestovanie izbových kvetín a rastlín. Záhradkárstvo.

Kultúra a umenie

kultúrny život v mieste bydliska, návšteva výstavy maľby a grafiky. Knihy, časopisy, noviny, rozhlas, televízia, film, divadlo, hudba v našom živote. Obľúbený druh hudby, hudobné skupiny, speváci, herci. Známe budovy, pamätníky a sochy. Významní predstavitelia filmového, divadelného, výtvarného, literárneho a hudobného umenia na Slovensku. Návšteva divadelného a filmového predstavenia, koncertu populárnej a vážnej hudby. Známe maďarské a slovenské divadelné a hudobné telesá na Slovensku. Rozličné hudobné žánre, klasická hudba, populárna hudba, ľudová hudba. Obľúbená hudba na kompaktných diskoch, videonahrávkach a DVD. Tanečné umenie, balet, muzikál. Kultúra obliekania, vhodné a vkusné oblečenie na rôzne príležitosti. Móda mladých.

Veda a technika

technické vynálezy v živote človeka, vedecký pokrok, udeľovanie Nobelovej ceny za vedecký výskum, technické objavy a za prínos pre ľudstvo. Elektronika v našom živote. Elektrospotrebiče v domácnosti. Vymoženosti vedy a techniky, využívanie informačných technológií v každodennom živote. Chemické výrobky okolo nás. Potravinársky priemysel. Zaujímavosti zo sveta vedy a techniky.

Naša vlasť

prírodné, historické a kultúrne pamätihodnosti v našej vlasti. Základné údaje o SR: rozloha, obyvateľstvo, podnebie, geografická charakteristika: rieky, jazerá, hory, mestá. Významné priemyselné a kultúrne centrá. Zaujímavosti zo života slovenského národa, národnostných menšín. Najznámejšie rekreačné oblasti v Slovenskej republike. Opis vlastného regiónu, turistické zaujímavosti okolia. Kúpeľné mestá.

II. Jazyková komunikácia

1. Lexikológia

slovná zásoba – praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek a ustálených slovných spojení rozličného typu v rámci komunikačných tém
rozvrstvenie slovnej zásoby (na základe poznatkov z maďarského jazyka)

lexikálny význam slov, jednovýznamové a viacvýznamové slová, rovnozvučné a rovnoznačné slová, slová s opačným významom, citovo zafarbené a zvukomalebné slová

jednoslovné názvy a ustálené slovné spojenia (združené pomenovania a ustálené frazeologické jednotky) – porovnanie s maďarským jazykom

funkcia frazeologických jednotiek v komunikácii

tvorenie slov odvodzovaním, koreň, základové slovo, slovotvorná predpona, slovotvorná prípona

tvorenie slov skladaním, skracovaním

preberanie cudzích slov

používanie slovníkov a príručiek – práca s Krátkym slovníkom slovenského jazyka, so školským lexikónom, s encyklopédiami, s prekladovými slovníkmi, s frazeologickým a so synonymickým slovníkom, so slovníkom cudzích slov, s Pravidlami slovenského pravopisu, s Pravidlami slovenskej výslovnosti, s elektronickým slovníkom na webovom sídle www.slovník.juls.savba.sk.

2. Zvuková stránka reči a pravopis

písanie *i/y, í/ý* v základných vybraných slovách

písanie *i/y, í/ý* po tvrdých, mäkkých a obojakých spoluhláskach v koreni najpoužívanejších slovenských slov

výslovnosť a pravopis slabík *de, te, ne, le, di, ti, ni, li* v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a v niektorých domácich slovách

písanie „*i*“ po tvrdých spoluhláskach v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a vo zvukomalebných slovách

písanie *i/y, í/ý* v ohýbacích príponách

spodobovanie a splyvanie spoluhlások, znelé a neznelé spoluhlásky v slovenskom jazyku, odlišnosti v spodobovaní spoluhlások v slovenskom a v maďarskom jazyku, správna výslovnosť a písanie spoluhlások na konci slova, spodobovanie spoluhlások vnútri slova, splyvanie spoluhlások v prúde reči

pravidlo o rytmickej krátení a jeho aplikácia

výslovnosť, prízvuk a intonácia

interpunkcia vo vnútri a na konci jednoduchých viet a súvetí, interpunkčné znamienka, lexikálne osvojenie pomenovania a používanie interpunkčných znamienok: spojovník, pomlčka, lomka, dvojbodka, bodkočiarka, zátvorky, úvodzovky, tri body

3. Morfológia

podstatné mená – všeobecné a vlastné mená, konkrétne a abstraktné podstatné mená, pomnožné podstatné mená, tvorenie správnych tvarov podstatných mien podľa vzorov a pádov, tvorenie správnych tvarov frekvencovaných cudzích slov, pravopis podstatných mien: písanie vlastných podstatných mien – odlišnosti od maďarského jazyka, výslovnosť a pravopis frekvencovaných cudzích slov

prídavné mená, zámená a číslovky – tvorenie správnych tvarov prídavných mien, zámen a čísloviek, odlišné druhy zámen v maďarskom a v slovenskom jazyku, tvorenie správnych tvarov slovenských a cudzích priezvisk podľa tvarov vlastnostných prídavných mien, pravopis prídavných mien, zámen a čísloviek; stupňovanie prídavných mien, funkcia prídavných mien a čísloviek v reči, funkcia zámen v textovej nadväznosti

slovesá – tvorenie správnych tvarov sloves podľa osoby, čísla, času a spôsobu, správny slovosled viet so zloženými tvarmi sloves, najfrekvencovanejšie väzby sloves – odlišné slovesné väzby v maďarskom a v slovenskom jazyku, neurčitok, slovesný vid a zvrtné slovesá – praktický výcvik v používaní dokonavých, nedokonavých a zvrtných sloves, tvorenie nedokonavých sloves z dokonavých sloves a naopak, vidové dvojice – porovnanie s maďarským jazykom

príslovky – príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny – odlišnosti od maďarského jazyka, odlišovanie prísloviok od prídavných mien a predložkových väzieb podstatných mien, využívanie prísloviok v textovej nadväznosti, tvorenie prísloviok z prídavných mien, stupňovanie prísloviok, pravopis prísloviok predložky – s G, D, A, L, I, predložky s viacerými pádmami

spojky – priraďovacie a podraďovacie spojky, tvorenie vetných štruktúr s priraďovacími a podraďovacími spojkami podľa vetných modelov, spájanie slov vo vetách a viet do súvetí pomocou spojok, intonácia a interpunkcia viet so spojkami

častice – lexikálne osvojenie rozličných druhov častíc, funkcia častíc v komunikácii; intonácia viet s časticami, interpunkcia vo vete a na konci viet s časticami

citoslovčia – odlišnosti od maďarského jazyka, funkcia citosloviec v komunikácii, intonácia a interpunkcia viet s citoslovcami
používanie správnych tvarov ohybných a neohybných slovných druhov
aplikácia osvojených jazykových prostriedkov v ústnej a písomnej komunikácii
aplikácia základných pravidiel slovenského pravopisu súvisiacich s osvojovaním slovnej zásoby a gramatiky pri tvorbe písomného prejavu

4. Syntax

vety podľa zámeru hovoriaceho – druhy viet podľa komunikačného zámeru hovoriaceho, správna intonácia, interpunkcia, správny slovosled slov vo vetách, jednoduchá veta podľa obsahu, zápor v slovenskom jazyku, mimojazykové prostriedky vyjadrenia záporu
základné/hlavné vetné členy – podmet a prísudok, vyjadrený a nevyjadrený podmet vo vete, odlišné vyjadrenie menného prísudku v slovenskom a v maďarskom jazyku, tvorenie viet s vyjadreným podmetom, zhoda prísudku s podmetom vety – odlišnosti od maďarského jazyka, zhoda prísudku s viacnásobným podmetom
rozwijacie/vedľajšie vetné členy – predmet (priamy a nepriamy), odlišnosti od maďarského jazyka, rozvíjanie slovesa v prísudku priamym a nepriamym predmetom podľa otázok a modelov s dôrazom na odlišné väzby slovesa v prísudku, príslovkové určenie miesta, času, spôsobu, príčiny; rozvíjanie slovesa v prísudku rozličnými druhmi príslovkových určení vyjadrených príslovkami a predložkovými väzbami podstatných mien s dôrazom na tvorbu viet a na odlišnosti od maďarského jazyka, prívlastok (zhodný a nezhdný), odlišnosti od maďarského jazyka, rozvíjanie podstatného mena vo vete zhodným a nezhdným prívlastkom, miesto prívlastku vo vete
vetné sklady – prisudzovací, určovací a priraďovací sklad
stavba jednoduchej vety – jednočlenné a dvojčlenné vety, tvorenie jednočlenných a dvojčlenných viet, odlišné druhy jednočlenných viet v slovenskom a v maďarskom jazyku
súvetie – praktický výcvik v tvorbe jednoduchých súvetí podľa vetných modelov v rámci komunikačných tém

III. Literárna komunikácia

1. Čítanie

- *plynulé tiché a hlasné čítanie známych literárnych textov*
- *výrazné plynulé čítanie známych literárnych textov*
- *správne členenie textu pri čítaní*
- *správna intonácia, tempo, dynamika a rytmus*
- *čítanie s porozumením veku primeraných literárnych ukážok.*

2. Tematické okruhy a témy

slovenská literatúra pre deti a mládež: tematika a žánre veku primeranej súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

ukážky zo súčasnej slovenskej prozaickej tvorby pre deti a mládež, poviedka a román; dejová osnova príbehu; reprodukcia príbehu podľa otázok a podľa osnovy

ukážky zo slovenskej básnickej tvorby pre deti a mládež, básnická a prozaická tvorba, rozdiel medzi lyrikou a epikou, ukážky zo slovenskej básnickej tvorby pre deti a mládež

jazykové prostriedky – aplikovanie vedomostí a poznatkov z maďarského jazyka: zosobnenie, básnický prívlastok, opakovanie slov, prirovnanie, zdrobneniny

lyrika, lyrická, lyricko-epická a epická báseň

štruktúra básne (verš, strofa, rytmus, rým)

ukážky zo súčasnej slovenskej dramatickej tvorby pre deti a mládež

rozprávka: ľudová a autorská rozprávka, charakteristické prvky rozprávok

povešť: ľudové a autorské povesti, tematika povestí (historické udalosti, miestne povesti), hrdinovia slovenských povestí, spoločné a odlišné črty v rozprávkach, bájach a v povestiach, postava kráľa Mateja a Juraja Jánošíka v slovenských ľudových povestiach

balada: ľudová a umelá balada, ukážky zo slovenských balád, funkcia rýmu a opakovania v balade

báj: tematika a hrdinovia slovenských bájí – porovnanie s hrdinami rozprávok

bájka: ukážky zo slovenských bájok, ľudské vzťahy a charaktery v bájkach, rozdiel medzi bájami a bájkami, zosmiešňovanie a kritika ľudských nerestí v bájkach, ponaučenia z bájok

krátke útvary ľudovej slovesnosti: najfrekvencovanejšie príslovia a porekadlá, hádanky, pranostiky

ľudové piesne: slovenské ľudové piesne – súčasť kultúrneho dedičstva národa, tematika a stavba ľudových piesní, rým, rytmus, strofa, refrén, opakovanie slov a častí, jazykové výrazové prostriedky ľudových piesní: obrazné pomenovanie, slovosled, prízvuk

populárne piesne

MAĎARSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Výkonový štandard

Komunikácia a sloh

Žiak vie:

- čítať s porozumením akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú veku primerané.
- vyhľadať explicitne a implicitne vyjadrené informácie vo veku primeraných súvislých a nesúvislých textoch.
- štylisticky správne sformulovať otázky súvisiace s textom.
- vyhľadať kľúčové slová, informácie a údaje v rôznych informačných zdrojoch, textoch a získané informácie použiť pri tvorbe vlastného textu.
- usporiadať získané informácie z textu podľa významu a dôležitosti, napísať osnovu.
- analyzovať text na základe získaných informácií.
- vyvodiť záver na základe zistených súvislostí medzi informáciami v texte.
- plynule a zrozumiteľne reprodukovať obsah prečítaného textu.
- aplikovať vedomosti o vnútornej kompozícii a formálnej úprave slohových útvaroch a žánroch.
- interpretovať mediálne obsahy.
- prezentovať vlastný názor o veku primeraných témach, ktoré objavujú v masmédiách.
- navrhnúť tému vlastného projektu, zostaviť časový harmonogram a následne prezentovať svoju prácu, obhájiť vlastný názor.
- vytvoriť na zadanú tému ústny a písomný prejav s využitím vhodných jazykových prostriedkov s ohľadom na slohový útvar a cieľ komunikácie.
- v danej komunikačnej situácii primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje .

Jazyková komunikácia

Žiak vie:

- identifikovať slovné druhy a používať ich v správnom gramatickom tvare v komunikačnej situácii.

slovesá

- identifikovať gramatické kategórie slovies.
- identifikovať pomocné slovesá v texte.
- identifikovať slovesné prípony.
- požívať správne slovesné prípony pri tvorbe vlastného textu.

podstatné mená

- identifikovať vlastné podstatné mená.
- rozoznať v texte zemepisné názvy, názvy osôb a zvierat, názvy inštitúcií, planét, periodík a kníh.
- určiť slovotvorný základ a prípony.
- určiť funkciu prípon pri zmene lexikálneho významu slov.

prídavné mená

- rozoznať v texte stupňované prídavné mená.
- identifikovať v texte odvodené prídavné mená.

číslovky

- identifikovať v texte číslovky rôznych tvarov.

zámená

- rozoznať v texte rôzne druhy zámen.
- vysvetliť funkciu rôznych druhov zámen v danom texte.
- správne používať zámená v komunikačnej situácii.

príslovky

- vyhľadať v texte príslovky miesta, času a spôsobu, stavu.
- adekvátne používať príslovky miesta, času a spôsobu, stavu.

verboidy

- rozoznať v texte neurčitok, prídavné a prechodník.

slovné druhy, ktoré vyjadrujú gramatický vzťah

- rozoznať v texte určitý a neurčitý člen, spojky a postpozície.

jednoduchá veta

- určiť prísudzovací sklad v jednoduchej vete.
- rozoznať veku primerané vetné členy v jednoduchých holých a rozvitých vetách.
- rozlíšiť od seba jednotlivé vetné sklady (*prísudzovací, určovací a priradovací sklad*).
- tvoriť jednoduché holé a rozvité vety s dodržaním správneho slovosledu.

- správne používať tvary vetných členov v komunikačnej situácii..

súvetia

- identifikovať v texte súvetia.
- identifikovať typy podradovacích súvetí (*podmetové, predmetové, príslovkové, prívlastkové, prísudkové*).
- identifikovať typy priraďovacích súvetí (*zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, dôvodové, dôsledkové*).
- graficky zobraziť štruktúru podradovacieho a priraďovacieho súvetia.
- aplikovať vedomosti o správnom používaní vzťažných zámen v podradovacích súvetiach.
- pri tvorbe vlastných textov využívať celú škálu vetných štruktúr.

štylistika

- aplikovať vedomosti o jednotlivých jazykových štýloch pri transformácií z jedného štýlu do druhého.
- aplikovať vedomosti o štýle verejného styku a o štýle súkromného styku.
- identifikovať charakteristické jazykové prostriedky na jednotlivé štýly.
- tvoriť text v súlade so stanoveným jazykovým štýlom.

slovná zásoba

- identifikovať v texte archaizmy, neologizmy, dialektizmy, profesionalizmy a slangové výrazy.
- aplikovať spisovné, nárečové, odborné a slangové výrazy s ohľadom na situáciu a komunikačného partnera.
- používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie.
- identifikovať neznáme slová v texte.
- analyzovať lexikálnu stránku textu.

hláskový systém

- určiť slovotvorný základ, predpony a prípony.
- identifikovať v texte typy spodobovania.
- vymenovať typy spodobovaní.
- správne aplikovať zákonitosti spoluhlások pri písaní.
- identifikovať v texte slová vzniknuté skladaním a tvorením.
- pri tvorbe vlastných textov správne aplikovať princípy maďarského pravopisu.

Obsahový štandard

Jazyková komunikácia

zvuková rovina: hláskový systém (zákonitosti samohlások a spoluhlások)

morfologická rovina:

slovesá – osoba, číslo, čas, spôsob; pomocné slovesá
podstatné mená – všeobecné, vlastné, konkrétne, abstraktné
prídavné mená – stupňovanie, prídavné mená s odvodením
číslovky – určité, neurčité, základné, radové, zlomky
zámená – osobné, ukazovacie, opytovacie, vzťažné, privlastňovacie, vzájomné, zvrtné, neurčité, všeobecné
príslovky – miesta, času, spôsobu, stavu
verboidy – neurčitok, prídastie, prechodník
slovné druhy, ktoré vyjadrujú gramatický vzťah – určitý a neurčitý člen, spojky, postpozície
slová vo vetnej funkcii – citoslovca, častice, zvukomalebné slová)
slovesné prípony a predpony, menné prípony, prípona predmetu, prípony príslovkového určenia

syntaktická rovina:

jednoduchá veta – (holá, rozvitá), vety podľa obsahu (oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, želacie), opytovacie vety (zistovacie, doplňovacie), kladné a záporné vety

vetné členy:

základné – prísudok (slovesný, menný, slovesno-menný), podmet – určitý, neurčitý
rozdviacajúce – predmet (určitý, neurčitý), príslovkové určenie (času, miesta, spôsobu, prostriedku, príčiny, účelu, pôvodu), prívlastok, prístavok
syntagmy – prisudzovací sklad, určovací sklad, priraďovací sklad

súvetia:

podradňovacie súvetia – podmetové, predmetové, príslovkové, prívlastkové, prísudkové
priraďovacie súvetia – zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, dôvodové, dôsledkové
hlavná veta, vedľajšia veta, deiktický výraz, spojky, vzťažné zámená

lexikálna rovina:

slovníky – výkladový, synonymický, frazeologický, slovník cudzích slov
slovná zásoba maďarského jazyka – slová ugrofínskeho pôvodu, prebraté zdomácnené slová, slová cudzieho pôvodu, archaizmy, neologizmy, dialektizmy, slang, spisovný jazyk, profesionalizmy, odborné termíny)
jazykové prostriedky – oslovenie, opakovanie slov, rečnícke otázky, obrazné vyjadrovanie
obohacovanie slovnéj zásoby – skladanie slov, preberanie slov, tvorenie slov, skracovanie

sociolingvistika:

jazyková diferenciacia, jazyková situácia, variantnosť jazyka, funkcie jazykových prejavov, jazykové prostriedky (slová, vety, texty), jazykové štýly – hovorový, administratívny, náučný, publicistický, umelecký, rečnícky

pravopis:

slovesá, pomocné slovesá, malé a veľké začiatkové písmená v menách osôb a zvierat, v zemepisných názvoch, názvoch inštitúcií, planét, periodík a kníh, odvodené prídavné mená, radové číslovky, dátum, rozdeľovanie predponových slov, vetné členy, pravopis čiarok a spojok; spodobovanie s príponami, zložené slová, uvádzacia veta, priama reč, interpunkčné znamienka
princípy maďarského pravopisu – fonematický, morfematický, etymologický princíp zjednodušenia

Komunikácia a sloh

čítanie:

súvislé texty rôznym jazykovým štýlom: náučným / populárno-náučným (rastlinný a živočíšny svet, svet techniky, známe osobnosti), publicistickým (reklama, inzerát)
nesúvislé texty – mapy, letáky, cestovné poriadky, grafy, tabuľky, informačné hárky, programy

počúvanie: reagovať otázkami na vypočuté texty, reprodukovať texty na základe počúvania

ústny prejav:

komunikačná situácia,
prezentácia – vlastného textu, projektu,
slohové útvary – rozhovor, reportáž, interview, diskusia (argument, protiargument, dokazovanie)

druhy médií:

tlačené médiá – noviny, časopisy
elektronické a digitálne médiá – televízia, rozhlas, multimédiá
mediálne produkty – film, televízna relácia

písomný prejav:

slohové útvary:
opis (zvierat, rastlín, pracovného postupu), umelecký a vecný opis, statický a dynamický opis
charakteristika osoby a literárnej postavy
súkromný list, e-mail, SMS, úradný list, životopis

úvaha (uvažovanie, vlastné stanovisko, hodnotenie faktov, subjektívne hodnotenie)
projekt (plánovanie, ciele, informácie)

LITERÁRNA ZLOŽKA

Výkonový štandard

Žiak vie:

práca s literárnym textom

- čítať s porozumením rôzne druhy literárnych textov.
- aplikovať vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii diela na prečítaný veku primeraný literárny text.
- analyzovať literárny texty po štylistickej, kompozičnej a významovej stránky.
- sformulovať vlastný názor k postavám a situáciám v literárnych dielach.
- vyjadriť vlastné hodnotenie prečítaného literárneho textu.
- diskutovať o prečítanom literárnom texte.
- vyhľadať v umeleckom texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiadať ich podľa významu a dôležitosti.
- vyjadriť v ústnych a písomných prejavoch svoje zážitky z prečítaného textu.
- vyhľadať v texte kľúčové slová.
- rozoznať v texte podstatné a okrajové informácie.
- zostaviť stručnú dejovú osnovu z prečítaného literárneho textu.
- prerozprávať dej so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti a s obmenami.
- určiť hlavnú myšlienku prečítaného diela.
- sformulovať ideu lyrických básní.
- identifikovať v danom literárnom texte rozprávača.
- transformovať formy rozprávača on – formy do ja – formy a naopak.

literárne žánre

- na základe literárnoteoretických vedomostí určiť žánre.
- vysvetliť rozdiely medzi povestou a rozprávkou.
- identifikovať hlavné znaky legendy, balady a lyricko-epickej básne.
- pretransformovať baladu a lyricko-epickú báseň na prozaické rozprávanie.
- porovnať román s novelou z hľadiska počtu postáv, tematiky a radenia dejových línií.

literárne postavy

- určiť vzájomný vzťah postáv literárneho diela.
- identifikovať vývoj postáv pod vplyvom prostredia či udalosti.
- charakterizovať správanie postáv literárneho diela na základe morálnych hodnôt.

Štylizácia textu a metrika

- identifikovať v epických textoch charakteristické znaky: dejovosť, dialogickosť, dynamickosť.
- interpretovať najznámejšie symboly veku primeraných symbolistických básní.
- identifikovať v lyrických textoch charakteristické znaky: subjektívnosť, emocionálnosť, metaforickosť, monologickosť.
- identifikovať v umeleckom texte jazykové prostriedky (*epiteton, personifikácia, prirovnanie, básnická otázka, metafora, aliterácia*).
- aplikovať vedomosti z metriky.

Obsahový štandard

literárne druhy a žánre:

lyrika:

epigram, elégia, óda, hymna, vojenské, pobožné a ľúbostné básne, symbolistické básne, impresionistické básne, štvorveršie
Arany János: *Családi kör*; Lackfi János: *Zsámbéki kör*; Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen (úryvok)*;
Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*
Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne neki, Egy katonaének*
Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram, Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz*
Kölcsey Ferenc: *Huszt, Himnusz*
Vörösmarty Mihály: *Szózat*
Petőfi Sándor: *Fa leszek, ha...., Egy estém otthon, Befordultam a konyhára, A Tisza, A magyar nemes, Nemzeti dal, Szeptember végén*
Arany János: *A fülemile, A tudós macskája*
Ady Endre: *Szeretném, ha szeretnének, A magyar Ugaron, A föl-földobott kő, Lédával a bálban, Őrizem a szemed, Hiszek hitetlenül Istenben*
Juhász Gyula: *Milyen volt..., Magyar táj, magyar ecsettel*
Babits Mihály: *Messze...messze, Szerelmes vers*
Kosztolányi Dezső: *Akarsz-e játszani?, Mostan színes tintákról álmodom*
Tóth Árpád: *Körúti hajnal, Esti sugárkoszorú*
József Attila: *Ringató, Mikor az uccán átment a kedves, Születésnapomra, Mama, tiszta szívvel*
Radnóti Miklós: *Razglednicák, Hetedik ecloga, Nem tudhatom*
Illyés Gyula: *Esti csoda*

Szabó Lőrinc: *Lóci verset ír, Szeretlek, Huszonhatodik év, Tücsökzene (úryvky)*

Weöres Sándor: *Galagonya, Csiribiri, Valse triste*

epika:

autorská a ľudová balada, povesti(historické, miestne), legendy – Panónske legendy, lyricko -epická báseň (Arany János: *Toldi*)

naturalistický román, realistický román, trilógia

Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*

Arany János: *A walesi bárdok, Tengeri hántás, Tetemre hívás*

Jókai Mór: *Az arany ember (úryvok – A Senki szigete)*

Mikszáth Kálmán: *A néhai bárány, Szent Péter esernyője (úryvok)*

Móricz Zsigmond: *Tragédia, Hét krajcár, Pillangó*

Kosztolányi Dezső: *A bolgár kalauz, Házi dolgozat, Pacsirta (úryvok)*

Krúdy Gyula: *Utolsó szivar az Arabs Szürkénél*

Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály, Magyarázom a bizonyítványom*

Tamási Áron: *Ábel a rengetegben (úryvok)*

Németh László: *Lányaim (úryvok)*

Márai Sándor: *Füveskönyv (úryvky)*

Örkény István: *Válogatott egyperces novellák, Tóték (úryvky)*

Fábry Zoltán: *A vádlott megszólal (úryvok)*

Dobos László: *A kis viking (úryvok)*

Ozsvald Árpád: *A kis postás (úryvok);*

Zs. Nagy Lajos: *Szárnyas történetek (úryvok)*

Duba Gyula: *Az elrabolt taliga (úryvok)*

literatúra pre deti a mládež: (dobrodružný román, vedecko-fantastický román, detektívny román, historický román, dievčenský román, sci-fi román, romány o zvieratkách), Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve (úryvok);* Daniel Defoe: *Robinson Crusoe (úryvok);* Gárdonyi Géza: *Egri csillagok (úryvok), A láthatatlan ember (úryvok);* Janikovszky Éva: *A tükör előtt(úryvok)*

štylizácia textu: prirovnanie, personifikácia, epiteton, metafora, básnická otázka, aliterácia

metrika: rým, rytmus, strofa, prízvuchná prozódia, Balassiho strofa

všeobecné pojmy: karikatúra, paródia, švédske verše, humorná situácia, humorná postava, jazykový humor, dialóg, monológ subjektívnosť, emocionálnosť, metaforickosť, monologickosť, dejovosť, dialogickosť, dynamickosť, humanizmus, moderný román, kompozícia románu, kompozícia novely, groteska

UKRAJINSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
JAZYKOVÁ ZLOŽKA
Výkonový štandard
Žiak vie: – používať mäkký znak a apostrof.   – charakterizovať synonymá, homonymá, antonymá.   – skloňovať ohybné slovné druhy.   – určiť hlavné a vedľajšie vetné členy a vety s viacnásobnými vetnými členmi.   – použiť základné znaky opisného slohového postupu.   – primerane a na dobrej jazykovej úrovni reagovať na najrozmanitejšie jazykové situácie.   – tvoriť dialógy na ľubovoľnú tému.   – aplikovať základné gramatické javy z oblasti lexiky ukrajinského jazyka.   – poukázať na rozdiely tvorenia slov v ukrajinskom jazyku a slovenskom jazyku.   – preukázať praktickú schopnosť využitia frazeológie pri správnej výslovnosti a v pravopise.   – vysvetliť a aplikovať základné gramatické javy zamerané na neohybné slovné druhy s dôrazom na predložky.   – vymenovať druhy viet, určiť hlavné a vedľajšie vetné členy.   – charakterizovať rozdiel medzi prístavkom a prívlastkom.   – používať interpunkčné znaky vo vetách, v citátoch.   – rozdiel medzi jednoduchou vetou a súvetím, používanie interpunkčných znamienok v súvetiach.   – napísať životopis, prihlášku, úvahu.
Obsahový štandard
Čítanie   • zamerať svoje čítanie podľa potreby   • pochopiť význam textu   • pochopiť formálnu stránku textu   • odlíšiť vetu a text   • pochopiť zmysel umeleckého a vecného textu vzhľadom na využitie   • pochopiť význam lexikálnych jednotiek

Písanie

- vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- organizovať text z hľadiska kompozície
- zosúladiť štylistickú úroveň s cieľom písania a čitateľmi
- štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia
- opakované čítanie a oprava konceptu textu so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis
- revidovať a editovať koncept s využitím spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov
- rešpektovať jazykové pravidlá
- používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií
- transformovať texty z jedného žánru do druhého
- *slohové útvary/žánre*: inzerát, konspekt, rozprávanie s prvkami opisu, výpis, poviedka, výklad, úvaha, žiadosť, životopis

Hovorenie

- vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- organizovať a rozvíjať svoje myšlienky v súlade s komunikačnou situáciou
- používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií vo vlastnej tvorbe
- používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku
- štylizovať jednoduché holé a rozvité vety v texte
- rešpektovať jazykové pravidlá
- využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky
- dialógy, rozvoj súvislého prejavu
- *komunikačné žánre*: statický opis, dynamický opis, umelecký opis, rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba), projekt, správa o riešení/výsledku projektu ústna/písomná, diskusia, dialóg, artikulácia, sila hlasu, gestikulácia, mimika a postoj, praktické písomnosti

zvuková rovina a pravopis: mäkkéne spoluhlások pod vplyvom samohlásky i a spojení j+a, j+u, j+e; grafické zachytenie mäkkej spoluhlásky za pomoci mäkkého znaku; pravidlá pravopisu mäkkého znaku; spojenie j+o; správna výslovnosť slov s mäkkým znakom a so spojením j+o; slová s apostrofom; pravidlá písania apostrofu; správna výslovnosť slov s apostrofom; striedanie spoluhlások h/ž/z, k/č/c, ch/š/s v základe slova a na morfematickom švíku pri tvorení odvodenín; práca s ortoepickým a ortografickým slovníkom; fonetická analýza slova, pravidlá písania interpunkčných znakov vo vetách a súvetiach

lexikálna rovina: slovná zásoba; lexikálny význam slova; jednovýznamové (monosémia) a viacvýznamové slová (polysémia), základný a prenesený význam slov, priame a nepriame pomenovania, homonymá, medzislovanská homonymia (slovensko-ukrajinská), synonymá, synonymické dvojice a rady, antonymá a dvojice antonym; jednoslovné a viacslovné pomenovania; enantiosémia (slovo s protikladnými významami – vnútro-slovná antonymia);

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

lexikografia, slovníky; slovná zásoba podľa štylistického zafarbenia, slová podľa pôvodu, aktívna a pasívna lexika (slová zastarané – archaizmy, historizmy a nové – neologizmy, príležitostné slová), frazeologizmy; slovotvorba, základové a odvodené slovo, slovotvorný základ a slovotvorný formant (predpona, prípona, zakončenie), tvorenie slov odvodzovaním (prefixáciou, sufixáciou, bezpríponovým spôsobom), tvorenie slov skladaním a skracovaním, tvorenie podstatných mien príponami –ar/-jar, -yk/-nyk, ec/-neč, -č, čk(a), -k(a), -ok/-nok, -yčš, -yn/-nyn, -anyn/-janyn, -st’/-nist’, -stv(o)/-ztv(o)/-ctv(o),-ak/-jak, -ň(a); lexikálny význam slova, výkladové slovníky

morfologická rovina:

podstatné mená – skloňovanie 1. – 4. skupiny, osobitosti skloňovania pomnožných podstatných mien, nesklonné podstatné mená, častica ne- s podstatnými menami

prídavné mená – spôsoby tvorenia prídavných mien, častica ne- s prídavnými menami, písanie zložitých prídavných mien spolu a cez pomlčku, jedno a dve -n- v prídavných menách

číslovky – základné, radové, jednoduché, zložené a zložené číslovky, skloňovanie čísloviek, pravidlá používania čísloviek pri zápise dátumu

zámená – delenie a skloňovanie zámen

slovesá – spôsoby a tvorenie slovíes

syntaktická rovina:

rozvijacie vetné členy: predmet, prívlastok, príslovkové určenie

viacnásobný vetný člen, spájanie viacnásobných vetných členov: bezspojkovo (oddeľovanie čiarkou) a spojkami (a, ale, i)

oslovenie, priama reč, dialóg; interpunkčné znaky pri oslovení, priamej reči a dialógu, systém interpunkčných znakov, dodržiavanie správnej intonácie pri oslovení, využívanie oslovenia v hovorovom a umeleckom štýle, dodržiavanie správnej intonácie vo vetách s priamou rečou a v dialógoch, oslovenie a dialóg v umeleckom diele (literatúre), vety s priamou rečou

jazyková kultúra

vývoj ukrajinského jazyka, význam reči v živote človeka, príbuzné jazyky

súvetie – jednoduché a zložené, priraďovacie a podraďovacie

LITERÁRNA ZLOŽKA

Výkonový štandard

Žiak vie:

- charakterizovať ústnu ľudovú slovesnosť.
- analyzovať lyrické a historické piesne, dумы, balady, povesti, legendy, piesne literárneho pôvodu.
- určiť, analyzovať a nájsť rozdiely v literárnych žánroch (óda, hymna, modlitba, povest’, novela, román).
- nájsť v dielach umelecké jazykové prostriedky.
- charakterizovať hlavné a vedľajšie dejové postavy.
- prezentovať vlastný názor, stanovisko k literárnym smerom, predstaviteľom a ich dielam.

Jazyk a komunikácia

Jazyk a literatúra

- začleniť spisovateľov podľa obdobia.
- určiť štruktúru umeleckého diela.
- použiť získané vedomosti z teórie literatúry (paródia, poézia v próze, anafora, sonet, náčrt, epitaf) pri rozbere umeleckých diel.

Obsahový štandard

Čítanie

- rozvíjať návyky prekladu z ukrajinského jazyka a naopak
- reprodukcia umeleckých textov
- rozprávanie podľa obrazu, začiatku, námetu

Praktické činnosti s literárnym textom

- orientácia v obsahu umeleckého textu, v jeho štruktúre, umeleckých prostriedkoch
- vedieť určiť literárny žáner poézie a prózy
- rozdiel medzi lyrikou, epikou a drámou
- lyrické, epické a dramatické žánre definovať jednou vetou
- určiť tému, ideu, stavbu, námet literárneho diela
- uvedomiť si význam hymny (hymny SR, hymna Ukrajiny, hymna podkarpatských Rusínov) a modlitby (Otče náš)
- dozvedieť sa, čo je sonet, epitaf
- na základe ukážok orientovať sa v ukrajinskej literatúre 20. storočia, ukrajinskej literatúre v Zakarpatskej oblasti a východnom Slovensku medzi dvoma svetovými vojnami a ukrajinskej literatúre Slovenska po 2. sv. vojne

literárne druhy a žánre: novela, povesť, román, vedecko-fantastický román, paródia, prírodná próza, dráma a dramatické žánre, poézia v próze, sociálna próza

základné literárne pojmy: balada, bájka, zdobeniny, verš, rým, rytmus, strofa, stopa, refrén, humor, óda, sonet, epitaf, hymna, modlitba, anafora, denník, novela, poviedka, náčrt, reportáž, kompozícia